

Dizi Kuşağı: Game of Thrones

Cesur ve yenilikçi tarzlarıyla ve televizyon tarihinin en başarılı yapımlarıyla tanınan HBO imzalı *Game of Thrones* kuşkusuz ki son yıllarda gerçekleştirilen en büyük dizi projelerden biri. George R. R. Martin'in *A Song of Ice and Fire* isimli fantastik serisinin uyarlaması olan dizinin tıpkı serinin kendisi gibi oldukça farklı bir yerde durduğunu da aşikar. Peki *Game of Thrones*'u bu kadar aykırı kılan ve hem edebi hem de popüler anlamda başka bir noktaya taşıyan, farklı kılan şey ne?

Realist Bir Fantezi

Fantastik kültürün genellikle siyah-beyaz olarak ayrılan dünyasında iyi ve kötünün ebedi çarpışması gibi şablonlardan kaçınan *Game of Thrones* oldukça gri bir yaklaşım sergiliyor ve realist bir tutum benimsiyor. Hikaye iynin haklı mücadelesinden ziyade gücün tartışmasız egemenliği yansıtıyor ve karakterlerini iyi veya kötü olarak sınırlandırmaktansa menfaatperverliğini ön plana çıkartıyor. Büyük ve kutsal amaçlar uğruna savaşılan idealize edilmiş kahraman tiplerini yerine tüm zaafı ve kusurlarıyla bensellik hatta bazen bencilikleriyle gerçek karakterler ortaya çıkmasına neden oluyor. Sık sık zaafı veya güçsüzlükleri nedeniyle elimine olan karakterlere de rastlanıyor. Her karakterin iç dünyasının ve geçmişinin özenle tasarlandığı ve belli bir altyapıyla sunulduğu, hiçbir karakterin vazgeçilmez olmadığı bu oldukça zalim olarak nitelendirilebilecek dünya elbette ki belli şablonlar izlenerek yaratılmış karakterin binbir güçlülük de olsa her türlü beladan kurtulduğu yapıtlardan çok daha realist.

Temelde fantastik bir hikaye olsa da *Game of Thrones* kendine özgün büyü dozunu oldukça sınırlı tutması, yavaş yavaş arttırması ve pek çok farklı alt türden beslenmesi nedeniyle çok yönlü bir yapıya sahip ve bu da hitap ettiği kitleyi arttırıyor. Martin'in Ortaçağ Avrupa'sından esinlenerek yarattığı evren feodal bir yapıyla yönetilen Westeros krallığı ve birkaç özgür şehirden oluşuyor. Belkemiğini 15. yüzyıl İngiltere'sinde York ve Lancaster hanedanları arasında gerçekleşen Güller

Savaşı ve Feodal Avrupa'nın politik kaos ortamına dayandıran hikaye son derece detaylı oluşturulmuş altyapısıyla bu dönemin oldukça başarılı bir alegorisini sunuyor. Batı'nın Ortadoğu'sunu oldukça detaylı bir şekilde sembolize eden serinin Doğu'yu sembolize etmesi gereken özgür şehirleri anlatırken sadece Daenerys'in dışarıdan bakışını kullanarak oldukça mesafeli ve neredeyse oryantalist bir bakış açısı benimsemesi düşündürücü fakat feodal sistemin merkezi dinamiklerini yansıtıyor. Bu politik alt metin tüm ayrıntıları, armaları, tarihlerine kadar özenle hazırlanmış bir arka planla destekleniyor.

Siyasi çatışma ve iktidar mücadelesi sosyoekonomik bir bakış açısıyla yansıtılıyor ve bu da feodal sistemin yozlaşmış yönlerini ortaya çıkararak eleştiriyeye zemin hazırlıyor. Westeros'un güçlü hanedanları arasındaki iktidar savaşı ve hikayenin satır aralarında sunulan kurmaca tarih aracılığıyla güç, savaş, iktidar, onur gibi pek çok kavram merceğe altına yatırılarak sorgulanıyor.

Nietzsche'vari Güç İstenci

Hikayenin tamamında en etkin role sahip tema kaynağı paradan bilgiye kadar değişse de tabii ki güç... Gücün farklı

yönleri ve türleri tek tek inceleniyor. Nietzsche'nin *Tan Kızıllığı (Twilight)*'inde belirttiği gibi güç istencinin form değiştirdiğini farklı biçimlere girdiği görülüyor fakat güç

iktidar ile el ele yürümeye devam ediyor. Seri boyunca tanrı uğruna, zenginlik uğruna, başarı adına yapılan her türden savaş veya küçük mücadelelere rastlanıyor. Parçalanmış bir krallık ve birden çok kral ve kraliçeyle Westeros ve hatta yakınında bulunan 'özgür' şehirler bir iktidar oyunun sahnesi haline geliyor. Hak ve haklının tanımı da süreç boyunca değişiyor ve bu olguların gerçeklikleri dahi sorgulanıyor. İktidar uğruna kimin ne kadar ileri gidebileceği ise temel soru oluyor

ve tüm kurgu bunun üzerine şekilleniyor çünkü “hak”ın olmadığı bir yerde söz gücünün oluyor. Stannis Baratheon’un kendince haklı iddiasını savunduğu güç ve yozlaşmışlığı bunu kanıtlar nitelikte.

Hikayenin en önemli hanedanlarından Lannister’lar tüm bu iktidar mücadelesindeki kilit nokta. Güçlerini ekonomik durumlarına borçlu bu hanedan aynı zamanda gücünün yanında yer alması ve hatta gücü manipüle etmesiyle tanınıyor. Hemen hemen her alanda kontrol sahibi olmalarının yanı sıra otoriteleri konusunda oldukça istikrarlı yapısıyla dikkat çekiyorlar ve güç dengesi her değiştiğinde konumlarını bir başka şekilde sağlamlaştırdıkları göze çarpıyor. Gerek Targaryen gerek Baratheon yönetimi sırasında da etkin rollerde gördüğümüz bu hanedan kaos döneminde de sergilediği politik tutumla iktidar mücadelesindeki koltuğunu sağlamlaştırıyor. Bu hanedanı diğerlerinden farklı kılan temel özellik ise hedeflerini direkt iktidarın kendisine değil de onu dahi yönetebilecek konuma yerleştirmeleri. Lannister hanedanının Lordu Tywin iktidara giden yolda güce sahip olmanın değil kullanmayı bilmenin ve daha da önemlisi kullanmaktan çekinmemenin esas olduğu bu dünyada merhametsiz olmayı ve her türlü şart altında oyunu kurallarına göre oynamayı seçiyor.

Diğer taraftan bir karalın boyunduruğu altına girmeyi reddetmiş duvarın kuzeyinde yaşayan “vahşi” halk ise tüm bu iktidar mücadelesini sorguluyor. Kimsenin kimsenin önünde diz çökmediği bu topluluk özgürlükleri uğruna her şeyi göze almaya hazırlar ve birinin çıkıp “bu benim” diyerek hak iddia ettiği bir sisteme inanmayı reddetmeleriyle adeta özel mülkiyete ve köleliğe meydan okuyorlar. Jon Snow aracılığıyla dışarıdan bir bakışla incelenen bu topluluk gece nöbetçileri gibi oldukça disiplinli ve otoriter bir kurumdan gelen Jon’u bildiği her şeyi sorgulamaya itiyor. Kurumsal yönetimin kalıplaşmış yapısındaki açıkları fark eden Jon ile birlikte yönetimin manası ve amacı irdeleniyor

Onur Kadar Yüksek(!)

Güç ve iktidarın yanı sıra onur da *Game of Thrones*’da önemli bir yere sahip. Ortaçağvari bir zamanda geçen hikayede haliyle bol miktarda lord, leydi ve şövalye bulunuyor fakat yozlaşmış gücün etkisiyle gittikçe küflenen aristokrasiyi fark etmemek mümkün değil. Adeta Ortaçağ romanslarının kahramanlığıyla alay eden *Game of Thrones* Sansa’nın da idrak ettiği gibi sadece romantik hikayeler ve şarkılarda bulunabilecek bir anlayışa bağlı kalmanın absürlüğünü göz önüne seriyor. İçi boş ve çürümüş değerlere itibar edenlerin de etmeyenler kadar cezalandırıldığı, paralı askerlerin şövalyelerden daha güvenilir olduğu ama aslında herkesin söz konusu kendi çıkarları olduğunda güvenilmez olduğu, her yeni hanedanla inanılan tanrıların değiştiği bu itimatsızlık ortamında *Game of Thrones* “etik”i de mercek altına alıyor. Hemen hemen herkesin onursuz olarak nitelendirildiği Jaime Lannister “sizi çok fazla yemin etmeye zorluyorlar ne yaparsan yap bir yemin ya da öbürü bozuluyor” diyerek içi boş yeminlerin, işlevsiz onurun herhangi bir ahlaki yönü olmadığını gösteriyor ve kimse cesaret edemezken deli bir kralı muhafızı olmasına rağmen tereddütsüz öldürebiliyor. Onurundan çok pratikliğiyle tanınan bu karakterin zaman içerisindeki değişimi hem onur hem de sadakat kavramlarını ve çıkar çatışması durumunda bireyin dilemması derinlemesine inceliyor.

Bu ahlak arbedesinde ahlaki zincirlerden bağımsız benlikleriyle hareket edenler olduğu gibi onurunu hayatının önüne koyanlar da mevcut. Etik kaygıları nedeniyle kendi sonunu hazırlayan Ned Stark, serinin görev ve onura karşı alaycı tutumunu yansıyor. Bu onuruna neredeyse kör bir inançla bağlı olan karakterin ölümü vadesi dolmuş

inançlara tutunmanın eski tanrılara tapınmanın anlamsızlığını ön plana çıkartmanın yanı sıra adalet sisteminin keyfi ve zorba yönetim altındaki işlevsizliğini de vurguluyor. “Kralın Adaleti”nin gerek Stannis ve Davos ilişkisinde gerek Aerys, Robb veya Joffrey üzerinden zaman zaman çelişkileriyle beraber belki de adaletin öznelliğini vurgulamak istediği için tartışıldığı görülüyor. Bu olgu çatışması içerisinde, toplumun beklentilerinden bağımsız kendi ahlak görev ve sadakat anlayışını yaratan Jaime bu bağlamda en tutarlı karakterlerden biri haline geliyor.

Tamamen sadakate dayalı feodal bir sistemde geçen hikaye bu kavramı da mütalaa ediyor ve sadakatin kaynağını sorguluyor. Her hizmetin bir karşılığı bulunan ve ekonomik çıkarların tüm ilişkileri yönettiği bu durumda sadakat, onur veya adaletten daha gerçekçi görünmüyor. Keyfe bağlı bir tiranlıkla yönetilen bu diyarda sadakatin temelini çoğu zaman doğal olarak korku oluşturuyor. Büyük hanedanlara bağlı küçük lordluklar güvence karşılığında sattıkları sadakatleriyle beraber tüm varlıklarını; lordun isteği doğrultusunda savaşa girmeyi veya ölmeyi vaat ediyorlar. Sisteme başkaldırmasa dahi limitlerini kendi aleyhine olabildiğine esnetenler yok değil. Frey hanedanının sadakat ve ikiyüzlülük üzerine oldukça iyi işlendiğini söylemek gerekiyor. Sadakatin fiyatı ve bedeli kişiden kişiye değişse de hemen hemen tüm karakterler bu ticaretin içinde bulunuyorlar. Kimi sözünü bir rütbe için verirken kimi sadece bir yere ait olma içgüdüsüyle hareket ediyor.

Starkların arasında kelepçeleri olmayan bir esir olarak büyümüş Theon Greyjoy’un karakteri de sadakat teması çerçevesinde işleniyor. Kendini ne ailesine ne de Stark’ların yanına ait hissedemeyen, hiçbir yerde tam manasıyla kabul göremeyen ama ikisinden de ayrı benliğini anlamlandıramayan bu karakter daimi bir ikilemde kalıyor. Kimlik bunalımı içerisinde tanınma ve saygı görme arayışına düşen Theon’un kendini bulduğu yer de haliyle ironik oluyor. Hikaye sadakatin mevcudiyetinde ihanet kaçınılmaz olduğunu gösteriyor.

Gücün Cinsiyeti

Neredeyse tüm fantastik yapıtlarda görülen ataerkillik zaman dokusundan dolayı *Game of Thrones*’da oldukça yüksek. Neredeyse serinin tamamında vurgulanarak işlenen “erkeklik” temasını gözden kaçırmak mümkün değil. Kas gücüne dayanan ve pek çok erdemle ilişkilendirilen maskülenliği hemen hemen tüm erkek karakterler üzerindeki etkisi gözlemleniyor. Stark’ların onurlu ve erdemli erkekleri, Martel’lerin gururu, Bolton’ların acımasızlığı bunlardan bazıları. Diğer taraftan bir çüce olarak doğan Tyrion Lannister’ın half-man (yarım adam) olarak adlandırılması da boşuna değil. Her ne kadar tamamen içi boş da olsa şövalyeliğe itibar edilen bu dünyada bu yeteneklerden mahrum olmak doğal olarak Tyrion’u ailesinin ve halkın gözünde eksiltiyor. Sık sık “mükemmel” bir şövalye örneği olan abisiyle karşılaştırılan ve ne ailesinin ne de toplumun beklentisini bu yönde karşılamayan Tyrion tam olarak bir “adam” olarak kabul edilemiyor. Bedensel eksikliğini zihinsel becerileriyle örtmede oldukça başarılı olan bu karakter galibiyetine hiçbir koşul altında meşruluk kazandırmıyor, iradesinin tanınması veya saygı görmesi mümkün olamıyor.

Ataerkil yapısına karşın oldukça “güçlü” kadın karakterle de yer verse de birtakım cinsiyetçi bakış açılarından kaçınmayı başaramıyor. Fiziksel gücün erkeklikle bağdaştırılması nedeniyle kadın karakterlerin gücü genellikle daha maskülen bir hal alıyor; Asha Greyjoy İron İsland (Demir Adalar)’ın varisi ve oldukça iyi bir savaşçı olarak gücünün kaynağını erkeksiliğinden alıyor ve kılıcıyla evli olduğunu söyleyebiliyor. Son derece abartılarak işlenen Arya-Sansa Stark kardeşlerin zıtlığı da buna bir örnek teşkil ediyor. İdealize edilmiş bir feminen anlayışla yaratılmış bir karakter olarak Sansa, her daim kırılgan ve narin genellikle yardıma muhtaç olarak yansıtılırken, oldukça vahşi olarak tasvir edilen hatta bir müddet erkek kılığına sokulan Arya “maskülen kadın” stereotiplerinin doruk noktası. Her türlü kadımsal özellikten ve güzellikten yoksun Brienne’in elinde kalan

tek şeyle mükemmel bir savaşçı olması ise bir başka örnek.

Catelyn ve Cercei ise oldukça güçlü kadın karakterler olmalarına rağmen bir kadından önce anne olarak canlandırılıyor ve “annelik içgüdüleri”yle yaptıkları hatalar vurgulanarak kadınsallıkları zayıflatılıyor. Catelyn ve oğlu Robb arasındaki ilişki ve Catelyn’in kendini adanmış anne rolü rahtsız edici bir hale geliyor. Cercei ise kendini sık sık ikizi Jaime ile karşılaştırıyor ve kadınlık ve erkekliğin toplumsal rollerine dair oldukça güçlü tespitlerde bulunuyor. Gerek bir kraliçe gerek bir Lannister olarak çok güçlü bir konumda bulunan Cercei toplumsal cinsiyet kısıtlamalarını kendi iradesine göre manipüle etmeyi de oldukça iyi biliyor gibi görünse de kibir ve annelik güdüsü gibi zaafkar karakterin otoritesine zarar veriyor.

Sık sık bir erkek olmadığından yakınan Cercei’nin “hapsolduğu” kadın bedeninde yeteneklerini sınırlanmış hissettiği ve toplumun kendisine biçtiği rol ile barışık olmadığı görülüyor. Cercei güçlü yapısının de etkisiyle sistemin sınırlarını her yönden zorluyor fakat bir “kadın” olarak bu hırsı, şehveti ve başka duyguları kendisine yakıştırılmıyor ve hem yazar hem de kamera tarafından yargılanıyor. Yazar ve kamera ne yazık ki Cercei’nin dominantlığını sert çehresi altındaki naifliği de vurgulayarak kabullenebiliyor; derin sırlarını ve hislerini ancak alkol etkisi altındayken çözülüp aktarması bunun bir göstergesi.

Bir diğer kraliçe Daenerys ise tıpkı gücüne olduğu gibi kadınsal kimliğine de oldukça yabancı. Bu yeni kraliçe diyardan

uzakta ve geleneklerden yoksun olarak büyümesi nedeniyle Cercei’nin aksine toplum kodlarına ve işleyişinden de bihaber bu nedenle ne kendi potansiyelini kullanabilme ne de olayları kendi aleyhine manipüle edebilme yeteneğine sahip. Bu da onu bir rehber arayışına itiyor; zaten neredeyse çocuk yaşta olan bu karakterin Jorah Mormont ile olan ilişkisindeki kontrol eksikliği ve pasif konumu hemen göze çarpıyor... Tabii ki *Game of Thrones*’un ezberbozan yapısı burada da devreye giriyor ve kesinlikle bu kalıplara uymayan üçüncü sezonda daha yakından tanıtılacak Olenna Redwyne/Tyrell gibi bir karakter geliştiriliyor.

Bu ve buna benzer bir çok kavramsal tartışmayla ve çok boyutlu yapısıyla insan doğasına dair farklı perspektiflerden farklı incelemelerde bulunan *Game of Thrones* için bir aksiyon hikayesinden çok bir karakter hikayesi. Hikayenin en güçlü yanını oluşturan bu karakterler ve gelişimleri hem orijinal seride hem de dizide oldukça başarılı bir şekilde işleniyor. Özellikle diyalogların çok büyük öneme sahip olduğu seride insan doğasına yönelik söylemler, felsefi irdelemeler bu yolla veya karakterler ve iç çatışmaları üzerinden aktarılıyor. Bütün karakterlerin değişimlerinin ve psikolojik durumlarının detaylı bir şekilde yansıtılması ile pek de alışık olunmayan bir fantastik hikaye ortaya çıkıyor.

Sevgihan Oruçoğlu